

کتاب پیام امام امیرالمؤمنین علیه السلام
(شرح نهج البلاغه آیت الله مکارم شیرازی) ،
ج ۶، ص 366

دنیای عجیب پرندگان:

گاه دیدن یک پرنده زیبا و ظرافت و دقتی که در ساختمان بال و پر و تمام وجود او به کار رفته، انسان را با آفریننده آن آشنا و غرق در افکار توحیدی می کند. حال اگر در جهان پرندگان سیر طولانی تری کنیم، سیری که به یقین سال ها طول می کشد و طرز زندگی، رنگ ها، دقت ها، ظرافت ها و تنوع فوق العاده ای را که در آن ها به کار رفته، مشاهده کنیم چه رخ خواهد داد؟!

دانشمندان، کتب بسیاری درباره رازهای نهفته در وجود پرندگان و انواع و اقسام آن ها، اعم از پرندگان خشکی و دریایی، پرندگان مهاجر و غیر مهاجر نوشته اند که حتی شرح گوشه ای از آن ها از حوصله این کتاب، خارج است؛ ولی مناسب است به گوشه هایی کوتاه و پرمعنا در این جا اشاره کنیم:

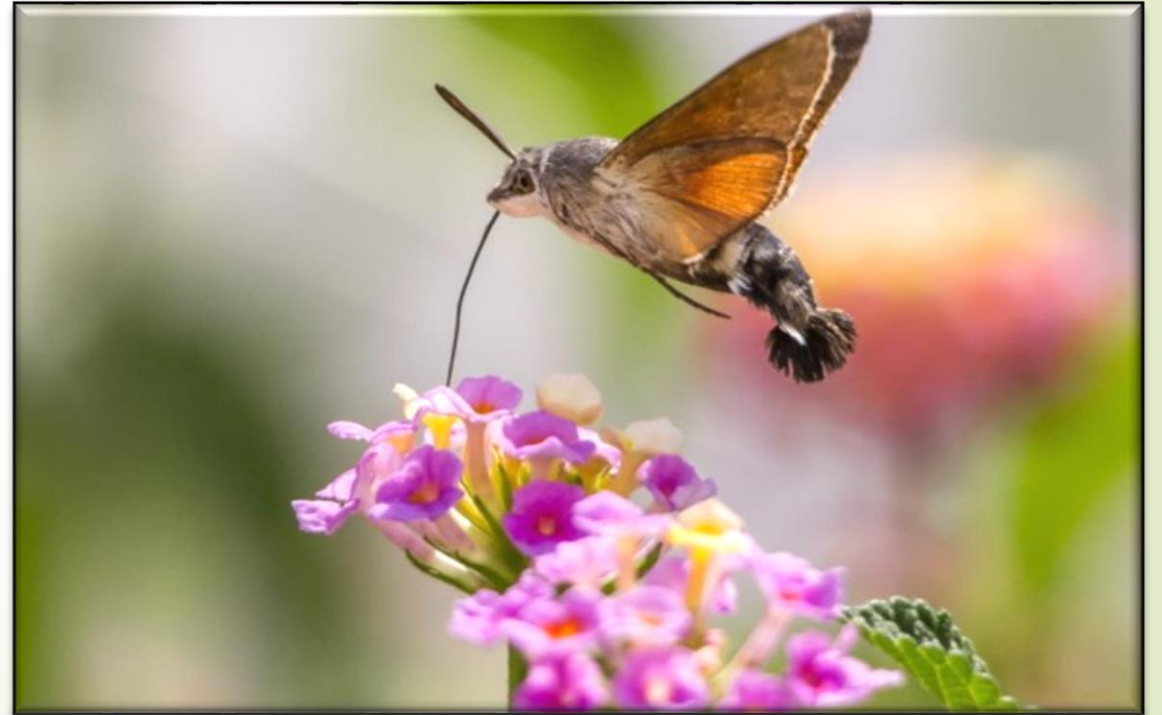
دانشمندان می گویند:

۱- حدود **چهارده هزار** نوع پرنده در کره زمین وجود دارد و تفاوت های میان آن ها سبب شده که دانشمندان، آن ها را به گروه های مختلف تقسیم کنند. البته هر نوع، هزاران هزار مصداق خارجی دارد. مسلماً در درون جنگل ها و اعماق دره های صعب العبور، انواع زیادی از پرندگان یافت می شود که هرگز انسان ها به آن ها دست نیافته اند.

۲- بعضی از پرندگان (مانند شترمرغ به قدری بزرگ اند که ممکن است بیش از یک صد کیلوگرم وزن داشته باشند و با پاهای بلند خود می توانند با سرعتی معادل ۹۵ کیلومتر در ساعت بدونند! در مقابل بعضی به قدری کوچک اند که وزن آن ها از چند گرم تجاوز نمی کند؛ ولی عجب آن که ممکن است سرعت پرواز آن ها کمتر از سرعت دویدن شترمرغ نباشد!

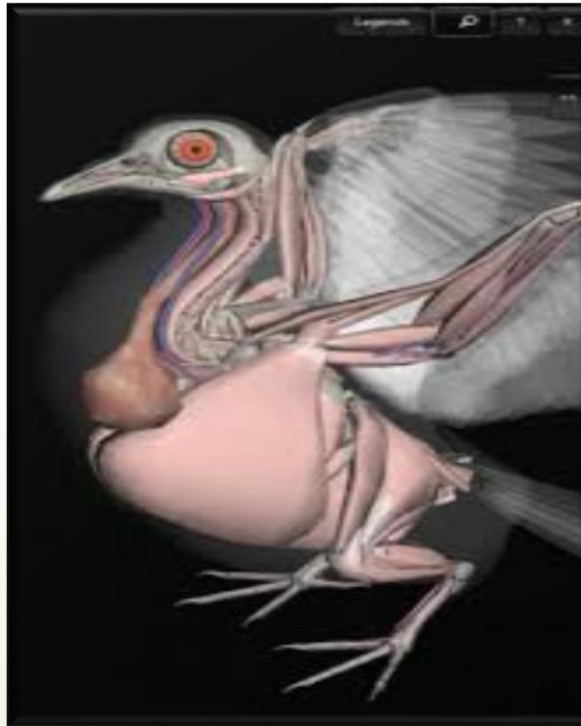
۳- هر یک از پرندگان، آفرینشی کاملا متناسب با محیط و وضع معیشت خود دارند: مرغ ماهی خوار، منقاری بلند و تیز دارد که به راحتی ماهی ها را صید می کند؛ پرنده ای به نام «سرخ قبا» منقار کوتاه و مخروطی دارد که می تواند دانه های نباتی را بشکند و استفاده کند؛ مرغ «ژرمزه گر» منقاری باریک و تیز دارد که شیره گل ها را می مکد؛ مرغان شکاری پنجه ها و منقارهای قوی و برنده ای دارند که شکارشان را با آن می گیرند و پاره می کنند؛ منقار پلیکان مانند یک سبد است که ماهی زیادی را برای طعمه در خود جای می دهد

۴- هیچ پرنده ای دندان ندارد و دانه ها را در سنگدان خود آسیاب کرده، آماده جذب می کند!

۵- بدن پرندگان بسیار سبک و آماده پرواز است در جای جای داخل بدن آن ها حباب های هوا وجود دارد و استخوان های شان توخالی است و همه این ها به پرواز آن ها کمک می کند!

۶- پرندگان معمولاً تخم می گذارند و چند روزی روی آن می خوابند تا به جوجه تبدیل شود؛ گاه تنها جنس ماده بر روی آن می خوابد و گاه نر و ماده به نوبت روی آن می خوابند و گاه جنس نر، پرنده ماده را در درون لانه زندانی می کند و اجازه خروج به او نمی دهد (مانند مرغ شاخ منقار) فقط سوراخی در دهانه لانه می گذارد که روزها برای او غذا بیاورد و در اختیار او بگذارد.

۷- پرندگان آبی یعنی آن ها که روی آب ها و اطراف دریاها زندگی می کنند، برنامه عجیب تری دارند؛ گاه با دستگاهی که همانند رادار است طعمه خود را زیر آب نشانه گیری می کنند و با یک شیرجه به عمق آب فرو می روند و آن را گرفته، و از طرف دیگر سر بر می آورند؛ بدن های آن ها چنان چرب است که هرگز آب در آن نفوذ نمی کند.

۸- رنگ های پرندگان از عجایب آفرینش است؛ گاه چنان رنگ آمیزی زیبا و شفاف و دل انگیزی دارند که انسان خیال می کند الان از زیر دست نقاش چیره دستی خارج شده است (و این از بدیع ترین چهره های آفرینش است که امام(علیه السلام) در خطبه مزبور روی آن تکیه خاصی دارد) و انسان تا نبیند نمی تواند به اهمیت آن واقف شود.

۹- **لانه های پرندگان** نیز بسیار متنوع و عجیب است با این که آن ها دست ندارند، ولی با ظرافت خاصی لانه خود را می سازند. یکی از پرندگان به نام «پرنده خیاط» برگ های بزرگ درختان را به هم می دوزد و از آن لانه درست می کند. منقار تیزش به منزله سوزن است و الیاف باریک گیاهان را به صورت نخ مورد بهره برداری قرار می دهد!

۱۰- پرندهگان **شکارچی** پاهای قوی و بال های نیرومندی دارند; مانند عقاب ها و بازها و لاشخورها و کرکس ها. چشم آن ها بسیار قوی و تیزبین است و از مکانی دور در آسمان، حتی موجودات کوچک را روی زمین می بینند. بعضی از آن ها به قدری قوی اند که نقل شده می توانند یک برّه را از زمین برداشته، با خود ببرند.

۱۱- پرندگان مهاجر عالم عجیب و شگفت انگیزتری دارند. گاه از خط استوا به مناطق قطبی و بالعکس حرکت می کنند و بیش از ده هزار کیلومتر راه را طی می کنند؛ بی آن که راه را گم کنند، شب ها و روزها پرواز می کنند! قبل از مهاجرت، دسته جمعی با یک الهام درونی به تغذیه فراوان می پردازند و بدن خود را از چربی انباشته می کنند که در طول مسافرت از آن استفاده کنند!

12- مقاومت پرندگان در مقابل سرما و گرما بسیار زیاد است. در زمستان که ما انسان ها کنار بخاری جمع می شویم، آن ها در سرمای چندین درجه زیر صفر زنده می مانند! حرارت بدن آن ها از بدن انسان بیش تر است و به ۴۵ درجه بالای صفر می رسد! و شاید همین حرارت است که به آن ها در مقابل سرما مقاومت می دهد. (۲۲)

۱۳- خدمات پرندگان به انسان، بسیار زیاد است: خوراک بسیاری از آن ها حشرات است؛ پرندگان شکاری، افزایش نسل پرندگان دیگر را مهار می کنند؛ پرندگان مردارخوار، سطح دریاها و خشکی ها را پاکسازی می کنند؛ بسیاری از آن ها در زدودن آفات، نقش مهمی دارند و علاوه براین ها پرندگان برای ما غذای مهمی به شمار می روند.

- در پایان این بحث، قلم را به دست شارح خوش ذوق شرح «فی ظلال نهج البلاغه» می‌سپاریم. او از کتاب «روبرت لمن» به نام «همه چیز درباره پرنده‌گان» ترجمه «دکتر مصطفی بدران» چنین نقل می‌کند: «بعضی حدس می‌زنند که در تمام روی زمین، حدود صد میلیارد پرنده وجود دارد (در انواع مختلف) و بزرگ‌تر از همه شتر مرغ است که قامت آن به ۵/۲ متر می‌رسد... و کوچک‌ترین آن‌ها «طنان» است که طول آن فقط پنج سانتی‌متر است و با سرعت عجیبی پرواز می‌کند و در یک ثانیه، پنجاه تا دویست بار پر می‌زند و سرعت حرکت او در ساعت تا ۹۰ کیلومتر می‌رسد و می‌تواند طرف جلو و عقب و یا بالا و پایین حرکت کند و حتی می‌تواند مدتی طولانی در یک نقطه از هوا توقف کند!

بعضی از پرنده‌گان یک گام آن‌ها از شش متر بیش‌تر است. بعضی از پرنده‌گان تا شش هزار متر در هوا بالا می‌روند و بعضی تا ۱۸ متری عمق آب پیش می‌روند». (۲۳)

کوتاه سخن: همان‌گونه که مولا علی (علیه السلام) در این بخش از خطبه بیان فرمود، هرگاه انسان در این عجایب خلقت بیندیشد، بی اختیار سر تعظیم به درگاه پروردگار فرود می‌آورد و در برابر لطف صنعت و عظمت قدرت او تسلیم می‌شود

